Verkennend flora- en faunaonderzoek Conijnsberghe, Rijsbergen

Dhr. Hanegraaf

Verkennend flora- en faunaonderzoek Conijnsberghe, Rijsbergen

Dhr. Hanegraaf

Rapportnummer:	211x03207.050001_2
Datum:	19 februari 2013
Contactpersoon opdrachtgever:	Dhr. Hanegraaf
Projectteam BRO:	Dhr. Van Dijk Mw. Maas
Trefwoorden:	Flora- en faunawet, natuuronderzoek, effectbeschrijving,
Bron foto kaft:	Hollandse Hoogte 5
Beknopte inhoud:	In voorliggende rapportage wordt advies gegeven welke stappen genomen moeten worden om te voorkomen dat de gewenste woningbouw in het gebied Conijnsberghe in strijd is met natuurwetgeving en natuurbeleid.

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401

Ruimte | om *in* te leven

Inhoudsopgave

pagina

1. INLEIDING **3**
1.1 Aanleiding van het onderzoek 3
1.2 Leeswijzer 3

2. SAMENVATTING EN ADVIES **5**

3. WERKWIJZE **7**

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN **9**
4.1 Ligging en beschrijving van het plangebied 9
4.2 Beschrijving initiatief 10
4.3 Soortenbeschrijving en effectenbeoordeling 11
4.4 Beschermde gebieden 14
4.4.1 Natuurbeschermingswet 14
4.4.2 Ecologische hoofdstructuur 15

RUIMTELIJKE PLANNEN EN WETGEVING **3**

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Op de inbreidingslocatie Conijnsberghe in de kern Rijsbergen (gemeente Zundert) is de bouw van een aantal woningen voorzien. De locatie bestaat momenteel uit braakliggend gebied, tuin, hobbywei en kleine bosschage. De gewenste ontwikkeling is niet mogelijk op basis van het huidige bestemmingsplan. Om planologische medewerking van de gemeente te kunnen krijgen, is het onder andere noodzakelijk om inzicht te verkrijgen in de wettelijke verplichtingen en mogelijkheden met betrekking tot natuurwetgeving.

Er zal een nieuw bestemmingsplan opgesteld worden om de gewenste ontwikkeling te realiseren. Bij ruimtelijke planvorming is een toetsing aan de natuurwetgeving verplicht. Door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek is een beoordeling gemaakt van de effecten die het plan zal hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving en welke voorwaarden daar eventueel aan verbonden zijn.

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden en eventuele vervolgstappen vanuit natuurwetgeving en natuurbeleid om de geplande ontwikkelingen te realiseren. Hiertoe is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar beschermde natuurwaarden in en rondom het plangebied.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek vertaald in een advies. Hoofdstuk 3 geeft de gevolgde werkwijze weer, en in hoofdstuk 4 zijn de resultaten van het natuuronderzoek uitgewerkt en onderbouwd. Een samenvatting van het gebruikte wettelijke kader is gegeven in Bijlage 1.

2. SAMENVATTING EN ADVIES

Het plangebied is mogelijk onderdeel van geschikt foerageergebied voor vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis. De geplande ontwikkelingen zouden negatieve effecten kunnen hebben op vleermuizen die in het plangebied foerageren. Gezien de omvang en de locatie van het plangebied, zal het niet gaan om essentieel foerageergebied. In de directe omgeving zijn daarnaast voldoende potentiële foerageergebieden te vinden. Door het algehele groene karakter van het plangebied en de opgaande groenstructuur langs het Rijkepad te handhaven zijn effecten afdoende uit te sluiten. Een ontheffing van de Flora- en faunawet is in dat geval niet nodig.

Behoud van het groene karakter is mogelijk door bomen uit de bosschage op te nemen in het openbaar groen of in de tuinen van de meest zuidelijk geplande woningen. Het is aan te bevelen om deze bomen in te meten of anderszins aandacht hieraan te besteden. Daarnaast is het aan te bevelen om het Rijkepad en het pad aan de westzijde van het plangebied als beplantingstructuur te versterken om het verdwijnen van bomen te compenseren.

Om verstoring van vogels te voorkomen is het noodzakelijk dat de kapwerkzaamheden buiten de broedperiode van vogels plaatsvinden. De Leidraad Flora- en Faunawet Gemeente Zundert geeft aan dat dit moet plaatsvinden in de periode september tot maart. Tenslotte is het aan te bevelen om in het plan rekening te houden met vogels door de aanleg van geschikte bomen en struiken in het openbaar groen en als erfafscheiding.

3. WERKWIJZE

In het verkennend natuurwaardenonderzoek (quickscan) zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen de aanwezige natuurwaarden vanuit de Flora- en faunawet. Er is een beoordeling gemaakt wat de effecten van de ingreep zijn op beschermde soorten, en er is aangegeven of vervolgonderzoek nodig is om de aanwezigheid van beschermde soorten vast te stellen. Bovendien is een algemene beoordeling gegeven van de aanwezige natuurwaarden in het gebied. Hiertoe is een bronnenonderzoek en een verkennend veldbezoek uitgevoerd. Als toetsingskader is de 'Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van LNV van september 2009 aangehouden. Daarnaast is de Leidraad Flora- en faunawet gemeente Zundert als aanvullend toetsingskader gebruikt.

Voor het bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens. Natuurloket geeft informatie over de verspreiding van soortgroepen per km^2 en of daarbij wettelijk beschermde soorten en/of soorten van de Rode lijst voorkomen. Bij Natuurloket zijn voor het betreffende km-vak uitsluitend van vaatplanten goede gegevens beschikbaar. Deze gegevens zijn niet aangekocht omdat volgens Natuurloket geen beschermde plantensoorten in het km-vak voorkomen. Tenslotte is gebruik gemaakt van algemene verspreidingsatlassen.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is door een ecoloog van BRO[1] een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied. Dit verkennende veldbezoek is uitgevoerd op 27 januari 2009. Hierbij zijn ecotopen in beeld gebracht; bovendien is gelet op sporen en verblijfplaatsen van beschermde soorten in en rondom de initiatieflocaties. Tijdens het veldbezoek was het zonnig en 0 graden Celsius.

Op basis van de verzamelde kennis en de ingrepen die plaats zullen vinden, is een beoordeling gemaakt van de effecten die zullen plaatsvinden. Hierbij is advies uitgebracht met het oog op de genoemde wettelijke en beleidsmatige verplichtingen.

---

[1] BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EL&I genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

4.1 Ligging en beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt in het noordoosten van de bebouwde kom van Rijsbergen, ten noorden van de woonwijk Conijnsberghe. Ten zuidoosten van het plangebied is de Sint Bavostraat (N263) gesitueerd, de hoofdontsluitingsroute voor Rijsbergen.

De begrenzing van het plangebied wordt aan de noordzijde gevormd door de perceelsgrenzen van de woningen aan de Gommersstraat. Aan de (noord)oostzijde zijn 't Rijkepad en de perceelsgrens van de woning aan 't Rijkepad 4 (deze woning behoort niet tot het plangebied) de grens van het gebied.

De perceelsgrenzen van de panden aan de Sint Bavostraat vormen de plangrens in het zuiden, de perceelsgrenzen van de woningen aan de Pastoor Bontestraat en Koos Roksstraat zijn de grenzen in het (noord)westen. De exacte begrenzing van het plangebied is aangegeven op de plankaart. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het onderzoeksgebied zijn 107,3-392,3[2].

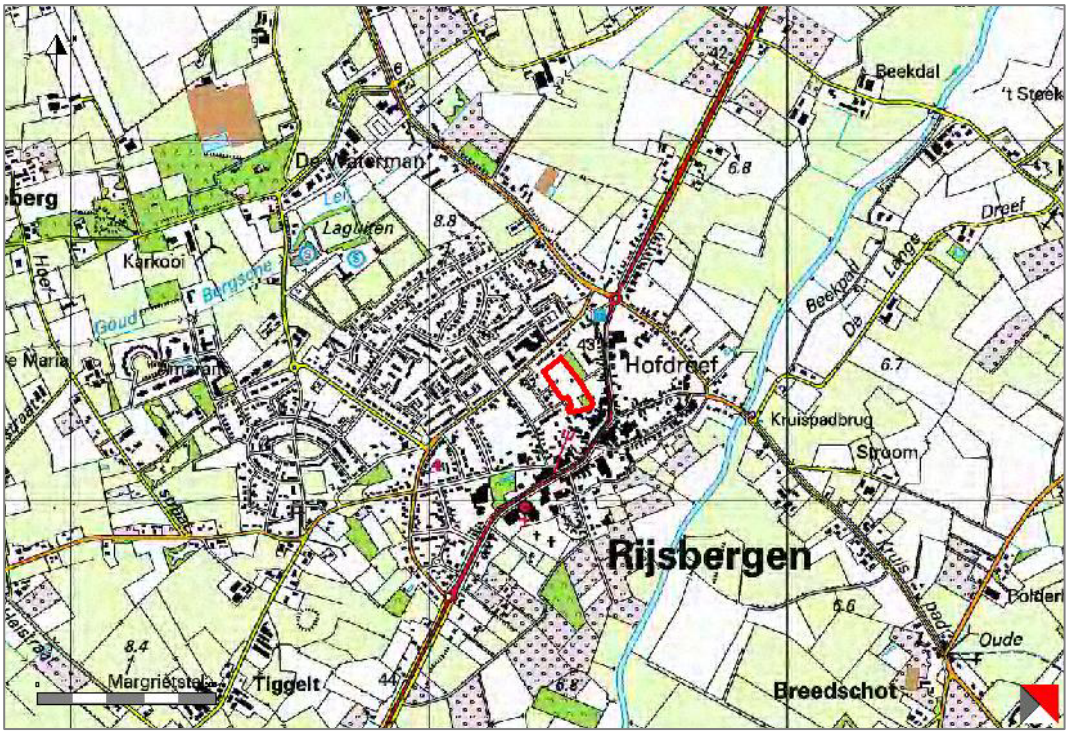

Figuur 1: Globale ligging van de initiatieflocatie (rood omlijnd).

[2] De getallen staan voor de x- respectievelijk y-coördinaat van de linker benedenhoek van het km-vak.

Het plangebied wordt gevormd door een aantal onbebouwde, grotendeels groene terreinen in de bebouwde kom van Rijsbergen. Het noordwestelijke deel van het gebied bestaat uit een verruigd grasveld rondom een vrijstaande woning. Ten zuidoosten hiervan ligt een hobbywei met geitjes, een parkeerplaats en een bosschage met diverse boomsoorten en in de struiklaag hulst en rododendrons. Tussen de parkeerplaats en de bosschage staat een hoge gemetselde muur en een rij berken. De hobbywei wordt aan de noordzijde begrensd door een hoge beukenhaag.

De oostelijke grens van het plangebied wordt gevormd door het Rijkepad. Dit pad heeft een besloten karakter en wordt gedeeltelijk begeleid door liguster- en beukenheg en door bomen (o.a. Prunus). Ten noordoosten van het Rijkepad ligt een gildeterrein, dat grotendeels beplant is met sparren. Ondergroei ontbreekt hier.

Foto 1. Zuidelijk deel van het Rijkepad.

Foto 2. Parkeerplaats in zuiden van het plangebied.

Foto 3. Geitenwei met zicht op bosschage.

Foto 4. Westelijke rand van het plangebied.

4.2 Beschrijving initiatief

Het plan voorziet in de ontwikkeling van 16 vrijstaande woningen met bijbehorende tuinen en verhardingen. Voor de ontsluiting is een straat centraal door het gebied gepland. Daarnaast is in het gebied openbaar groen voorzien.

Ten behoeve van de geplande ontwikkeling zullen de navolgende werkzaamheden moeten verricht:

- het verwijderen van vegetatie en kappen van bomen;
- het bouwrijp maken van het plangebied door vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand en egaliseren van de nieuwe bouwlaag;
- het aanleggen van funderingen en verhardingen;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het bouwen van de woningen en aanleggen van het openbaar groen.

Op basis van het verkavelingsplan is niet duidelijk welke bestaande beplantingen in het plangebied behouden blijven.

4.3 Soortenbeschrijving en effectenbeoordeling

Onderstaand worden de resultaten van het verkennende natuurwaardenonderzoek gepresenteerd. Daarnaast is er per onderdeel een effectbeoordeling gegeven, waarin de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling worden afgezet tegen aanwezige natuurwaarden.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen. Omdat het veldbezoek is uitgevoerd buiten de geschikte veldperiode voor vaatplanten, is het van belang om vast te stellen of in het plangebied geschikte groeiplaatsen aanwezig zijn voor beschermde of bedreigde soorten.

Het verruigde terrein aan de westzijde is begroeid met grassen, pioniersoorten zoals ridderzuring en Canadese fijnstraal en bramen. Het voorkomen van wettelijk beschermde of anderszins bijzondere soorten in een dergelijke pioniervegetatie is redelijkerwijs uit te sluiten. De geitenwei is zeer kort begraasd en bestaat uit een grasvegetatie waarin vrijwel geen andere (kruidachtige) soorten voorkomen. De bosschages hebben een ondergroei van o.a. klimop. De humuslaag is sterk verzuurd door gevallen, slecht verteerbare rododendron- en hulstbladeren en sparrennaalden. De kans op het voorkomen van bijzondere plantensoorten in de ondergroei is erg klein. Op de muren in het plangebied is geen muurvegetatie aangetroffen. Het voorkomen van beschermde of bijzondere plantensoorten in het gebied is daarom redelijkerwijs uit te sluiten.

Conclusie: In het plangebied komen geen geschikte groeiplaatsen van beschermde plantensoorten voor. Er zijn redelijkerwijs geen negatieve effecten op (strikt) beschermde plantensoorten te verwachten.

Zoogdieren
Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied sporen van algemeen beschermde kleine zoogdieren waargenomen, zoals muizenholen en molshopen. In het plangebied zullen diverse algemeen beschermde soorten (van beschermingsniveau 1) voorkomen, zoals egel, mol, huisspitsmuis, bosspitsmuis, konijn, bosmuis en veldmuis. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Van de strenger beschermde zoogdiersoort eekhoorn (beschermingsniveau 2) zijn in het plangebied geen nesten of sporen aangetroffen. Naar verwachting zullen in de bebouwde kom van Rijsbergen wel eekhoorns voorkomen. Het plangebied is echter niet te beschouwen als vaste rust- en verblijfplaats voor deze soort. Andere strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten komen niet voor in de omgeving van het plangebied.

Wel kunnen in de bebouwde kom van Rijsbergen vleermuizen voorkomen. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn streng beschermd volgens de Flora- en faunawet. Tijdens het veldbezoek is daarom gelet op potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals holle bomen en gebouwen. Geschikte holle bomen ontbreken in het plangebied. Ook zijn in het plangebied zelf geen gebouwen aanwezig. Wel zijn de bosranden en wegbeplantingen in het plangebied erg geschikt als foerageergebied voor algemenere vleermuissoorten die in omliggende bebouwing verblijven, zoals gewone dwergvleermuis of laatvlieger. Het Rijkepad vormt door de begeleidende beplanting mogelijk een vaste vliegroute van vleermuizen.

Effectenbeoordeling
Er zijn geen te slopen bebouwingen of te kappen bomen in het plangebied aanwezig. Het is uitgesloten dat vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen door de ruimtelijke ontwikkeling vernietigd zullen worden.

Het plangebied is mogelijk onderdeel van geschikt foerageergebied voor vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis. Gezien de omvang en de locatie van het plangebied, zal het niet gaan om essentieel foerageergebied. In de directe omgeving zijn daarnaast voldoende potentiële foerageergebieden te vinden. Door de nieuwbouw in het plangebied zal naar alle verwachting foerageergebied van vleermuizen in zekere mate verstoord worden tijdens de uitvoeringsfase. Het gaat hierbij om een tijdelijke ingreep die geen noemenswaardige verstoring teweeg zal brengen. In de toekomstige situatie zullen vleermuizen nog steeds in het plangebied kunnen foerageren mits het algehele groene karakter van het plangebied gehandhaafd blijft en de opgaande groenstructuur langs het Rijkepad behouden blijft. Behoud van het groene karakter is mogelijk door bomen uit de bosschage op te nemen in het openbaar groen of in de tuinen van de meest zuidelijk geplande woningen.

Het is aan te bevelen om deze bomen in te meten of anderszins aandacht hieraan te besteden. Daarnaast is het aan te bevelen om het Rijkepad en het pad aan de westzijde van het plangebied als beplantingstructuur te versterken om het verdwijnen van bomen te compenseren.

Conclusie: De geplande ontwikkelingen zouden negatieve effecten kunnen hebben op vleermuizen die in het plangebied foerageren. Door het algehele groene karakter van het plangebied en de opgaande groenstructuur langs het Rijkepad te handhaven zijn effecten afdoende uit te sluiten. Het is niet nodig een aanvullend onderzoek naar het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied uit te voeren. Door de ontwikkeling zullen geen negatieve effecten op de huidige staat van instandhouding van vleermuizen optreden. Een ontheffing van de Flora- en faunawet is in voorliggend geval niet nodig.

Vogels

Het verkennende veldbezoek is uitgevoerd buiten de broedperiode van vogels en geeft daarom geen nauwkeurig beeld van alle broedvogels op de locatie. Tijdens het veldbezoek zijn uitsluitend algemene tuinvogels zoals houtduif, merel, roodborst, winterkoning en kauw waargenomen. In de bosschage is een duivennest en een nest van een ekster of andere kraaiachtige aangetroffen. Het plangebied zal ook in het broedseizoen met name geschikt voor algemenere tuin- en parkvogels. Tijdens het veldbezoek zijn geen vaste, jaarrond beschermde nesten van broedvogels aangetroffen, zoals roofvogelnesten of spechtengaten.

Effectenbeoordeling

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen, volgens de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (2009), zijn ten tijde van het veldbezoek niet waargenomen. Eksters en soorten als zwarte kraai hebben nestplaatsen die vallen onder categorie 5 van de aangepaste vogellijst. Dit is een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nestplaatsen van de categorie 5 soorten zijn ook buiten de broedperiode beschermd wanneer in de directe omgeving geen geschikte alternatieven zijn waar deze soorten zich kunnen vestigen. De aanwezigheid van alternatieve vestigingsplaatsen in de omgeving is onderzocht middels een zogenoemde omgevingscheck. Voor de genoemde soorten zijn er naar verwachting vele mogelijkheden om een alternatieve nestplaats te vinden in de directe omgeving, dit geldt met name voor het gebied ten noorden en ten westen van het plangebied; daar zijn voldoende opgaande structuren aanwezig.

Vogelnesten in de aanwezige bomen en struiken zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze in gebruik zijn. Het is in de praktijk niet mogelijk om een

ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten. Bomen en struiken en gebouwen waarin vogels broeden, dienen verwijderd te worden in de periode dat de kans op broedende vogels het kleinst is. De Leidraad Flora- en Faunawet Gemeente Zundert geeft aan dat dit moet plaatsvinden in de periode september tot maart.

Conclusie: Om verstoring van vogels te voorkomen is het noodzakelijk dat de kapwerkzaamheden buiten de broedperiode van vogels plaatsvinden. Tenslotte is het aan te bevelen om in het plan rekening te houden met vogels door de aanleg van geschikte bomen en struiken in het openbaar groen en als erfafscheiding.

Amfibieën, reptielen en vissen
Binnen het plangebied of de directe omgeving zijn geen permanente oppervlaktewateren aanwezig, de aanwezigheid van vissen kan hierdoor worden uitgesloten. Het groen in het plangebied zal daarom niet of nauwelijks van belang zijn als landbiotoop van amfibieën. In de bebouwde kom van Rijsbergen komen bovendien geen strenger beschermde (ontheffingsplichtige) amfibie- of reptielensoorten voor.

Conclusie: Het plangebied is niet van waarde voor streng beschermde vis, amfibie-, of vissoorten.

Overige diersoorten
Strenger beschermde ongewervelde diersoorten stellen zeer specifieke eisen aan de vegetatie en abiotische leefomgeving. Dergelijke soorten komen op basis van habitatvoorkeur en de bekende verspreidingsgegevens niet in het plangebied voor. Derhalve zijn negatieve effecten op deze soortgroep redelijkerwijs niet te verwachten. Voor eventueel voorkomende beschermde soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Conclusie: bij het ruimtelijk plan hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde ongewervelde diersoorten.

4.4 Beschermde gebieden

4.4.1 Natuurbeschermingswet

In een straal van 5 kilometer rondom het plangebied liggen geen wettelijk beschermde natuurgebieden. Externe effecten van de woningbouw op wettelijk beschermde natuurgebieden en op de huidige staat van instandhouding van aangewezen habitattypen en -soorten zijn redelijkerwijs uitgesloten. Het plan kan derhalve in overeenstemming met de Natuurbeschermingswet worden uitgevoerd, er zijn geen aanvullenden onderzoeken of maatregelen noodzakelijk.

4.4.2 Ecologische hoofdstructuur

In het plangebied liggen geen gemeentelijke of provinciale planologisch beschermde natuurwaarden. De locatie ligt buiten de invloedssfeer van gebieden die door de provincie zijn aangewezen binnen de Groene Hoofdstructuur (GHS). Met planologische gebiedsbescherming hoeft geen rekening gehouden te worden.

Bijlage

RUIMTELIJKE PLANNEN EN WETGEVING

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet van 1998 en 2005 en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt aanvullend gebiedsbescherming plaats door middel van de ecologische hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk.

Gebiedsbescherming
De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de gebiedsbescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden) en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden.

De Ecologische Hoofdstructuur voorziet in het behoud, het herstel en de ontwikkeling van nationaal en internationaal belangrijke ecosystemen. De EHS bevat alle gebieden waarop de inspanningen van het Rijk worden gericht om deze opgave te verwezenlijken. Dit gebeurt door ruimtelijke veiligstelling en door inzet van subsidieregelingen. Het EHS-beleid wordt op provinciaal niveau verder uitgewerkt. In de EHS wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen het 'nee, tenzij'- principe gehanteerd. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen getoetst te worden op effecten op de natuurwaarden. Schadelijke effecten zijn alleen toegestaan indien er zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn en als alternatieven ontbreken. Wanneer geen sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen kan aantasting van de EHS onder voorwaarden toch worden toegestaan via de beleidsinstrumenten 'herbegrenzing EHS' en 'saldobenadering'. Belangrijkste voorwaarde bij deze instrumenten is dat er een netto versterking van de EHS plaatsvindt.

Soortbescherming
De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten, is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen. De wettelijk beschermde soorten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** Onder deze categorie vallen in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, zodat geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig is;

- **niveau 2:** Voor deze soorten is geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig, mits er gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode, die door een overheid of ondernemerssector zelf opgesteld kan worden. Op dit moment bestaat er een algemeen toepasbare gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen (opgesteld door Bouwend Nederland). Deze gedragscode moet voor ieder project worden uitgewerkt, in de vorm van een ecologisch werkprotocol en een ondertekende werkovereenkomst. Gedragscodes van andere sectoren en overheden kunnen ook voorzien in ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer niet gewerkt wordt conform een gedragscode moet voor deze soorten nog altijd ontheffing worden aangevraagd, waarbij de zogenaamde 'lichte toets' wordt gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.
- **niveau 3:** streng beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling kan worden gegeven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze categorie wordt onderverdeeld in de volgende groepen:
    - **soorten uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er zijn geen alternatieven voorhanden en 2) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan beide criteria worden voldaan.
    - **soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan.
- **vogels:** alle inheemse vogelsoorten zijn vermeld in tabel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Jurisprudentie heeft uitgewezen dat voor vogelsoorten geen vrijstelling (meer) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door het Ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar waarbij inventarisatie gewenst is. Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffings-

aanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van een in de Vogelrichtlijn genoemd openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan. Voor alle andere vogelsoorten geldt dat de nesten in de praktijk uitsluitend beschermd zijn wanneer deze door de soort gebruikt worden, d.w.z. in de broed- en nestperiode.

Zorgplicht
Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in wild levende planten en dieren in acht moet nemen. Dit houdt in dat handelingen die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, maar nadelig zijn voor de flora en fauna achterwege moeten blijven.

Rode lijsten
In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde Besluit Rode lijsten flora en fauna is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvissen (zoals zalm en paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:
1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.